

Զորորդէ համազումարը լիազօրում է Ազգային Խորհրդին՝ կազմակերպել Զինուորական Շտաբ, նախ՝ ինքնապաշտպանութեան գործը ղեկավարելու եւ ապա՝ համազումարից յետոյ, Ղարաբաղի քաղաքական ուղեգիծը առաջ տանելու համար, առանց Ղարաբաղը Ազգային Խորհրդին ղիջելու:

Համազումարից յետոյ, Բազուի եւ Շուշուայ անդլիական ներկայացուցիչները, բացարձակ փոխում են իրենց վերաբերմունքը հայերի նկատմամբ եւ ամէն կերպ աշխատում են Ղարաբաղը ենթարկել տալ Ազգային Խորհրդին:

Բազուի անդլիական հրամանատարը, գերաւոր առաջարկ է անում Ղարաբաղի Ազգային Խորհրդին հետեւեալ բովանդակութեամբ.—

1.— Ղարաբաղը ժամանակաւորապէս ենթարկում է Ազգային Խորհրդին նահանգապետին, որը նշանակում է անդլիական հրամանատարութեան համաձայնութեամբ:

2.— Ժամանակաւոր նահանգապետին կից հիմնում է Խորհուրդ:

3.— Հայկական մասերում, թէ՛ քաղաքում եւ թէ՛ շրջաններում, նշանակում են Խորհրդի կողմից հայ պաշտօնեաներ:

4.— Ոչ մի զէպքում հայ ժողովուրդը չի զինաթափում:

5.— Հայերն ու թաթարները տալանդում են իրենց երկրամասով անցնող ճանապարհները ազատ հաղորդակցութիւնը:

Ազգային Խորհուրդը այս գրութեանը գերաւոր չի պատասխանում, այլ իր ներկայացուցիչ միջոցով յայտնում է Բազուի Ազգային Խորհրդին, որպէսզի վերջինս հաղորդէ Բազուի անդլիական հրամանատարին, որ Ղարաբաղի Ազգային Խորհուրդը, չորրորդ համազումարի որոշումներից դուրս գալ չի կարող:

Ապառաժի Կ. Կոմիտէի կուսակցական ճանապարհով իր գրաւոր ղեկուցումն է ուղարկում Ոսկանապատի Կ. Կոմիտէին եւ մանրամասն գրի առնելով Ղարաբաղի վերջին անցուղարձեւը, խնդրում է հարկաւոր միջոցները ձեռք առնել՝ Բազուի անդլիական հրամանատարի վրայ ազդելու եւ Ղարաբաղի խնդիրը լուծելու համար:

Համաձայն Ա-րդ համազումարի որոշման,

Ազգային Խորհուրդը Զինուորական Շտաբ է կազմակերպում:

Այդ օրերին, «Ապառաժ» շաբաթաթերթը դադարել էր: Զինուորական Շտաբը, «Արցախ» շաբաթաթերթին էր հրատարակում, Յ. Ստեփանեանի եւ Կ. Իսախանեանի խմբագրութեամբ:

Երբ Շուշուայ Ազգային Խորհուրդը, անդլիական հրամանատարի գրութեանը Բազուի Ազգային Խորհրդի միջոցով է պատասխանում, անդլիական հրամանատարը, Ազգային Խորհրդին չափերը տեսի ուժեղ պաշտպանելու համար, 1919 թ. Փետրուարի վերջերին 400 անդլիական զինուորներ ուղարկում է Շուշի՝ Մայր Մոկմէզէնի գլխաւորութեամբ: Զորամասը տեղաւորում է հայկական թաղում:

Բազուի Ազգային Խորհուրդը եւ Ոսկանապատի Կ. Կոմիտէն, կարողանում են յաջողորմեալ եւ Մայր Մոկմէզէնի հետ Շուշի ուղարկել երկու ներկայացուցիչ՝ Գերասիմ Բալայեանին եւ Լեւոն Զարիֆեանին:

Երկու ընկերները մանրամասն ղեկուցում են տալիս իրենց միտիայի եւ դրաի աշխարհում տեղի ունեցող անցուղարձի մասին:

Նրանք եկել էին տեղում Ղարաբաղի խնդիրը ուժեղ կերպով պաշտպանելու:

Այդ ընկերների եւ Մոկմէզէնի դալուց յետոյ, Շուշում սկսում են բանակցութիւնները՝ երկու ներկայացուցիչների, Մոկմէզէնի եւ Խորհրդի մէկ Սուլթանովի միջեւ: Սակայն այդ բանակցութիւնները ոչ մի արդիւնք չեն տալիս, որովհետեւ անդլիական միտիայի կողմից Մոկմէզէնը առաջարկում է՝ Գ. Բալայեանին եւ Լ. Զարիֆեանին, ստորագրել մի յայտարարութիւն, ըստ որի հայկական Ղարաբաղը մինչեւ Զարուղ ժամանակաւորապէս յանձնուած է Ազգային Խորհրդին: Հայ ներկայացուցիչները՝ մի շարք պատճառարանութիւններ բերելով, հրաժարում են այդ յայտարարութիւնը ստորագրելուց:

Անդլիական միտիան, Խ. Սուլթանովի ցանկութեամբ, երկու հայ ներկայացուցիչներին առաջարկում է զինուորական օթոմորիլներով հեռանալ քաղաքից:

Երբ որ մանրամասնութիւնը խմանում են Շուշուայ վաճառականներն ու արհեստաւոր-